

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.75>

Анюта Гончар
м. Вінниця, Україна
Євгенія Мординська
м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: **Оксана Марущак**

ЕТНОДИЗАЙНЕРСЬКИЙ ВЕКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИМІРІ ВІД ТРАДИЦІЙНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Анотація. У статті розкрито концептуальні засади модернізації підготовки майбутніх учителів технологій в умовах європейської інтеграції. Акцентовано увагу на ролі декоративно-ужиткового мистецтва як інструменту естетичного виховання та формування національно-культурної ідентичності. Визначено структуру професійної компетентності педагога через призму художньо-педагогічної та художньо-технічної підготовки. Обґрунтовано переваги інтеграції культурно-мистецької діяльності у технологічну освіту для забезпечення конкурентоспроможності випускників у глобальному освітньому просторі.

Ключові слова: вчитель технологій, модернізація освіти, етнодизайн, декоративно-ужиткове мистецтво, європейський освітній простір.

Abstract. The article outlines the conceptual foundations for modernizing the training of future technology teachers within the context of European integration. Particular attention is focused on the role of decorative and applied arts as an instrument for aesthetic education and the shaping of national and cultural identity. The structure of a teacher's professional competence is defined through the prism of artistic-pedagogical and artistic-technical training. The advantages of integrating cultural and artistic activities into technology education are substantiated to ensure the competitiveness of graduates within the global educational space.

Keywords: technology teacher, modernization of education, ethnodesign, decorative and applied arts, European educational space.

Сьогодні українське мистецтво та освіта переживають етап глибокої реконтекстуалізації. В умовах глобалізації декоративно-ужиткове мистецтво (ДУМ) перестає бути лише «архівом пам'яті». Воно трансформується у динамічний інструмент формування духовного простору особистості, що здатна не лише споживати, а й створювати утилітарно придатні та естетично досконалі речі (Марущак та ін., 2018). Модернізація вищої школи в Україні вимагає від нас підготовки вчителя нового покоління – фахівця, який здатен поєднати технологічну майстерність з глибинним розумінням національного дизайн-коду в контексті загальноєвропейських цінностей.

Проблема естетичного виховання та професійної підготовки педагогів є об'єктом прискіпливої уваги наукової спільноти. Питання теорії та методики естетичного розвитку молоді досліджували такі вчені, як В. Бутенко, Л. Масол, Г. Падалка, О. Рудницька, Г. Тарасенко та ін. Симбіоз трудової та естетичної

підготовки школярів детально висвітлено у працях Г. Левченка, В. Мадзігона, В. Сидоренка, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, С. Ящука та ін. Особливу роль народного мистецтва у формуванні свідомості підкреслювали Є. Антонович, В. Тименко, Л. Оршанський та ін. Проте, в умовах 2026 р. постає необхідність переосмислення цих напрацювань через призму концепції «New European Bauhaus», де естетика, екологічність та інклюзивність стають пріоритетами технологічної освіти.

Естетичне виховання у сучасній педагогіці ми розглядаємо як складну систему, що спрямована на формування здатності особистості перетворювати дійсність за законами краси (Гончаренко, 1997, с. 119). У цьому процесі категорія «праця» виступає не лише як фізична активність, а як форма творчого самовираження (Філософський енциклопедичний словник, 2002). Для майбутнього вчителя технологій праця стає синтетичним актом, де естетичне відношення до результату діяльності є визначальним.

ДУМ виникло як результат органічного поєднання праці та естетичного світобачення (Марущак та ін., 2018). Кожна річ, створена народними майстрами, – це баланс між матеріальною потребою та духовним запитом.

З огляду на вищевикладене, в освітньому процесі ми обґрунтовано виокремлюємо систему критеріїв дидактичної цінності декоративно-ужиткового мистецтва, що забезпечують комплексний підхід до навчання та виховання (Марущак та ін., 2018).

Насамперед, пізнавальна цінність ДУМ розкривається у контексті засвоєння фундаментального обсягу теоретичних знань про культурну спадщину, що дозволяє учням усвідомити тяглість традицій та сформувати цілісну картину національного культурного коду. Паралельно з цим реалізується практична цінність, яка ґрунтується на досконалості оволодіння технологічними операціями. Це обґрунтовується необхідністю перетворення теоретичних знань у конкретні вміння, що дають змогу створювати якісний та естетично довершений продукт.

Особливої ваги набуває розвивальна цінність, що виявляється у постійному вдосконаленні прийомів роботи через упровадження інноваційних пристосувань. Такий підхід стимулює творче мислення та адаптивність особистості до сучасних технологічних викликів. Завершальною ланкою у цій системі виступає поєднання профорієнтаційної та художньо-культурної цінності, що обґрунтовується потребою підготовки учнів до професійного самовизначення в галузі креативних індустрій та дизайну, а також формуванням їхньої здатності презентувати власну працю як частину загальносвітового мистецького надбання.

Майбутній учитель має не лише навчати виготовленню речей, а й формувати творчий спосіб мислення школярів (Марущак та ін., 2018). Це вимагає модернізації його власної підготовки за двома векторами: художньо-педагогічним і художньо-технічним. Художньо-педагогічна освіта фокусується на засвоєнні фахових знань і мистецького мислення (Каленюк, 2005, с. 13).

Водночас, художньо-технічна підготовка спрямована на оволодіння технічними знаннями, вивчення художніх технік і реалізацію дизайнерських проєктів (Ейвас, 2016, с. 19).

У структурі професійної компетентності сучасного вчителя технологій ми виокремлюємо взаємозалежну систему трьох базових складників, кожен з яких відіграє важливу роль у процесі модернізації мистецької освіти та забезпечує її відповідність європейським стандартам (Марущак та ін., 2018).

Пріоритетне місце посідає особистісна складова, що охоплює культурологічний та творчий аспекти розвитку фахівця. Її виокремлення обґрунтовується новою роллю вчителя технологій як медіатора між світом мистецтва та освітнім простором. У сучасних умовах педагог має бути не просто транслятором інформації, а культурним послом, здатним інтерпретувати національні традиції в контексті глобалізації.

Наступним фундаментальним елементом є психолого-педагогічна та художньо-фахова складова, яка формує необхідний базис знань. Необхідність цього складника зумовлена тим, що професійна діяльність учителя технологій вимагає симбіозу глибокого розуміння вікової психології та академічного володіння художніми техніками, що в сукупності створює стійку інтелектуальну платформу для якісного навчання.

Завершальним складником виступає професійно-методична майстерність, що базується безпосередньо на методиці викладання технологій. Її значущість обґрунтовується потребою у володінні специфічними інструментами трансформації мистецького досвіду в освітній результат, оскільки лише через професійно вибудовану методику вчитель здатний адаптувати складні технологічні процеси до навчальних можливостей учнів, стимулюючи їхній розвиток та професійне самовизначення.

Важливою умовою модернізації є міжпредметна координація. Глибоке засвоєння здобувачами вищої освіти історії народних ремесел, основ формоутворення, кольорознавства та композиції створює підґрунтя для якісної взаємодії трудового навчання та мистецтва (Марущак та ін., 2018). Така взаємодія забезпечує: розширення трудових умінь і вдосконалення психомоторних функцій учнів; перенесення принципів художнього конструювання на всі види діяльності; доступність занять для учнів обох статей, що актуально для сільських і малокомплектних шкіл; підвищення статусу предмета «Технології» через залучення до національної культури.

Професійна підготовка вчителя технологій нині – це поліфункціональна система, спрямована на роботу в полікультурному просторі на засадах діалогу культур (Якса, 2008). Використання потенціалу декоративно-ужиткового мистецтва дозволяє модернізувати освітній процес, наповнюючи його культурологічним змістом і формуючи у молоді життєві компетенції, необхідні для успішної інтеграції в європейське співтовариство.

Список використаних джерел:

1. Антонович, Є. А. (1995). *Педагогічне керівництво декоративно-прикладною діяльністю*. Київ.
2. Антонович, С. А., Захарчук-Чугай, Р. В., Станкевич, М. Є. (1999). *Декоративно-прикладне мистецтво*. Львів: Світ.
3. Гончаренко, С. У. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
4. Ейвас, Л. Ф. (2016). *З досвіду підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва в Україні*. Кривий Ріг: Видавець ФО-П Чернявський Д.О.
5. Каленюк, О. М. (2005). *Дидактичні засади формування фахових знань у майбутніх учителів образотворчого мистецтва* (Автореф. дис. канд. пед. наук). Луцьк.
6. Манучарова, Н. Д. (1952). Декоративний розпис. *Декоративно-прикладне мистецтво Української РСР* (с. 159-161). Київ: Вид-во Акад. архіт. УРСР.
7. Марущак, О. В., Романенко, Т. М., & Шевченко, М. О. (2018). Декоративно-ужиткове мистецтво як елемент підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до естетичного виховання учнівської молоді. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*, (1), 204-207. ТОВ «Меркьюрі Поділля».
8. *Національна комплексна програма естетичного виховання* (2001). Київ: Міленіум.
9. Панченко, В. (1997). Естетика в сучасній культурі. *Мистецтво та освіта*, № 2.
10. *Філософський енциклопедичний словник* (2002). Київ: Абрис.
11. Якса, Н. В. (2008). *Професійна підготовка майбутніх вчителів: теорія і методика міжкультурної взаємодії*. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.76>

Валентина Нікітіна
м. Вінниця, Україна
e-mail: 53nika53nika@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ АНСАМБЛЕВОГО МУЗИКУВАННЯ УЧНІВ-ПІАНІСТІВ У МИСТЕЦЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті розглядаються особливості формування виконавських компетентностей учнів мистецьких шкіл у процесі професійної фортепіанної підготовки. Обґрунтовано роль ансамблевого музикування як ефективного засобу розвитку музичних, технічних і комунікативних навичок. Визначено педагогічні умови та методи інтеграції ансамблевої гри у навчальний процес.

Ключові слова: виконавські компетентності, ансамблеве музикування, фортепіанна підготовка, мистецька освіта, музичне виховання.

Abstract. The article examines the features of the formation of performing competencies of students of art schools in the process of professional piano training. The role of ensemble music making as an effective means of developing musical, technical and communicative skills is substantiated. Pedagogical conditions and methods of integrating ensemble playing into the educational process are determined

Keywords: performance competencies, ensemble music making, piano training, art education, music education.

Ключовим показником фахової компетентності здобувачів мистецької школи є виконавська майстерність. Важливими компонентами процесу формування виконавської майстерності учнів музичного відділення є технічна майстерність, музичне мислення, емоційність виконання, здатність до сценічної взаємодії.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в активному вдосконаленні теорії та методики навчання здобувачів в класі фортепіано, впровадженні нових ефективних засобів педагогічного впливу на процес підготовки професійно націлених випускників мистецької школи. Однак, традиційна система фортепіанної підготовки здебільшого зорієнтована на індивідуальне навчання, що обмежує розвиток навичок колективної музичної діяльності. У зв'язку з цим актуальним є впровадження у навчальний процес ансамблевого музикування, як важливого елементу професійної підготовки піаністів.

Мета статті полягає у спробі обґрунтування ефективності інтеграції ансамблевого музикування у процес професійної фортепіанної підготовки як засобу формування виконавських компетентностей учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми формування виконавських компетентностей учнів мистецьких шкіл розглядалася у працях вітчизняних та зарубіжних педагогів і музикознавців. Дослідники підкреслюють значення комплексного підходу до музичної освіти, де поєднуються технічні, художні та комунікативні аспекти навчання (Ж.Клименко, Б.Милич, Н.Мозгальова, Т.Молчанова, О.Падалка, О.Рудницька, В.Тітов, О.Теплова, О. Щолокова та інші).

Особлива увага приділяється ансамблевому музикуванню як засобу розвитку слуху, ритмічного відчуття, здатності до взаємодії та інтерпретації музичного твору.

Першоджерела доводять, що важко переоцінити роль ансамблевого музикування у фаховій підготовці учня-піаніста. Ансамблеве музикування виступає важливим чинником розвитку виконавця, оскільки сприяє розвитку музичного слуху; формує відчуття ритму та темпу; розвиває навички взаємодії з іншими музикантами; стимулює відповідальність за спільний результат; підвищує мотивацію до навчання.

Під час ансамблевої гри учень вчиться слухати не лише себе, але й партнера, що є важливою складовою професійного становлення музиканта.